

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Titulus III. De Clericis conjugatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

tom. 16. in heterocl. sacr. cap. 1. punct. 1. Malus sacerdos, ut pulchre tradit Isidorus Pelusiota lib. 7. epist. 24. se habet ut corvus, qui Elia eficas afferebat; aut canalis, qui eandem aquam transmittit, etiam si non sit argenteus, sed lapideus, vel latericius; quæ est S. Augustini comparatio tract. 5. in Joannem; vel juxta Nazianzenum orat. de baptismo, ut sigillum ferreum, quod non minus imaginem Regiam insculpit quam si sit aureum. Similia exempla feminis in agricola, luminis, vel cerei accensi, tradunt D. August.

lib. 3. de baptismo. cap. 10. & lib. 4. cap. 11. & contra Cresconium cap. 8. Nicolaus ad consule. Bulgar. cap. 11. & firmatur celebri casu relato in vitis Patrum lib. 5. libel. 9. num. 11. Et etiam sacerdotem non esse spernendum, constat ex D. Cypriano epist. 65. ibi: Cum leprosum emundasset, dixit illi: Vade, & monstra te sacerdoti, & offer donum humilitate ea, quæ nos quoque esse humiles docuit. Sacerdotem adhuc appellabat, quem sciebat etiam sacrilegum. Illustrat Novatium in Agno Eucharist. cap. 90. excursu 56.

TITULUS III. De Clericis conjugatis.

CAPVT I.

(a) Alexand. III.

SI qui clericorum infra Subdiaconatum acceperint uxores, ipsos ad relinquenda beneficia ecclesiastica, & retinendas uxores distractione ecclesiastica compellatis. Sed si in Subdiaconatu, & aliis superioribus ordinibus uxorem accipisse noscuntur, eos uxores dimittere, & penitentiam agere de commissio, per suspensionis, & (c) excommunicationis sententiam compellere procuretis.

NOTÆ.

(a) **A**lexander III. Ita etiam legitur in cap. 1. hoc tit. in prima collectione, ubi additur pars capituli sicut in extirpanda; quibus innuitur in præfati referri partem textus in cap. sicut 4. supra in proximo, ubi integram ejus retuli, prout reperitur in ipso Concilio Lateran. seu post illud, p. 18. cap. 2.

(b) **Beneficia.** Quæ vacant ipso jure, nisi matrimonium nullum sit, quia tunc desideratur Judicis sententia, Marini lib. 1. refol. cap. 60.

(c) **Excommunicationis.** Ut in cap. 3. de except. in 5. compit.

COMMENTARIUM.

Conclusio, quæ communiter ex hoc textu deducitur, sic se habet: Matrimonium à clericis in minoribus gradibus constitutum valet; à Subdiaconis vero, & supra celebratum, nullum est. Probat eam textus in can. 27. Apost. ibi: In nuptiis autem, qui ad clerum provecti sunt, precipimus ut si voluerint, uxores accipiant; sed leutores, cantoresque tantummodo. Qui canon citatur à Patribus sextæ Synodi can. 6. & refertur à Gratiano in cap. si quis, 32. dist. D. Clemens epist. 2. ad Jacobum fratrem, & lib. 6. consue. cap. 17. Concil. Neocæsar. can. 1. ibi: Presbyter si uxorem duxerit, ordine suo moveatur. Eecan. 7. quæritant PP. Concil. Mogunt. 2. sub Rabano, can. 19. Patil. 3. can. 35. Romanum 2. sub Sylvestro can. 19. ibi: Nemo presbyter à die oneris

presbyterii sumat conjugium, & si quis neglecto fuerit, 12. annis eum decimus privari honore. Et in cap. si quis, 37. dist. cap. quia tua, & si quis verò 12. q. 1. Eugenius II. decret. 2. Præcipimus observari, ut qui in ordine Subdiaconatus, aut supra uxorem duxerint, aut concubinas habuerint, officio Ecclesiastico, & beneficio careant. Zacharias I. epist. 1. ad Bonifat. Concil. Nicæn. 1. can. 3. i. sacris 45. C. de Episcop. & Cleric. Synodus 6. dist. can. 6. ibi: Quoniam in Apostolico canonibus dictum est, eorum qui non ducta uxore in clerum promouentur, solos leutores, & cantores posse uxorem ducere, & nos hoc servantes decernimus, ut deinceps nulli penitus Hypodiacono, vel Diacono, vel Presbytero post sui ordinationem contrahere liceat; si autem hoc fuerit ausus facere, deponatur. Et in cap. presbyteris, 27. dist. Concil. Carthag. 3. can. 19. ibi: Placuit ut leutores cum ad annos pubertatis pervenerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri. Aurelian. 2. can. 8. ibi: Si quis Diaconus in captivitate redactus uxori fuerit copulatus, reversus ab officio omnino ministerio removendus est. Aurel. 3. can. 7. ibi: Clerici verò qui cum uxores non haberent, benedictione suscepta conjugia crediderint eligenda, qui volentes absque ulla reclamazione in aetate fuerint legitime ordinati, cum ipsi mulieribus quæ acceperint, excommunicatione percillantur. Illiber. can. 33. Neocæsar. can. 1. Arclat. 2. cap. 2. & 3. Carthag. 2. cap. 2. Carthag. 3. cap. 17. Carthag. 5. can. 3. Tolet. 1. cap. 1. Arausic. cap. 22. & 23. Turon. 1. can. 1. Agathense cap. 9. & 10. Gerundense cap. 6. Tolet. 2. cap. 3. Aurelian. 2. cap. 8. Aurelian.

relian. 3. can. 2. Arvernenſe can. 12. Matifcon. 1. can. 11. Hiſpal. 1. cap. 3. cap. ſiquis amodo, & ſerè per totam. 31. diſt. cap. de illo. 32. diſt. D. Bernardus epiſt. 203. lib. 1. Nec clericus eſt pugnare armis militariſibus, nec Sùbdiaconi uxorem ducere. Nicolaus Rumenſis in eſſigie Calvin. color. 7. & 28. Joannes Caballuſius in not. ad Concil. Nicæn. cap. 31. Alia plura Eccleſiæ ſtatuta, & Sanctorum PP. decreta congeſſerunt Antonius Auguſt. in epiſt. jur. lib. 4. tit. 37. Jodocus Coccius lib. 8. theſauri fidei. art. 6. Creſpicius in ſumma, verbo Celibatus. Illuſtrant ultra congeſtos in præſenti à Barboſa & Garanna, P. Bollo in Oeconom. canonicis. claſ. 1. cap. 1. §. 6. Ioannes Dartis de benefico. cap. 6. ſect. 4. Baſoniùs anno 391. Cironius adit. de cuſtod. Euchar. Garcia in ſumma tract. 1. diſſicult. 1. dub. 5. p. 10. & in poli. regul. tract. 4. cap. 2. diſſicult. 2. dub. 2. Petrus Gregorius lib. 7. ſyntag. cap. 14. & lib. 1. parit. ut. 11. cap. 4. & lib. 3. tit. 21. cap. 9. & lib. 4. tit. 14. cap. 7. & de benefico. cap. 25. & in cap. 1. de ſponſ. num. 7. Barboſa lib. 3. tit. eccleſ. cap. 14. num. 7. Lantdmeter. lib. 2. de veteri mon. cap. 86. Mendoza lib. 2. Concil. Illiber. cap. final. Columb. de Angel. hie. rarch. lib. 6. cap. 21. & 22. Cælar de eccleſ. hie. rarch. diſput. 8. §. 7. & diſput. 10. §. 2. Vighel. in methodo juris canonic. fol. 264. Acunna in princip. diſp. 21. & in cap. 7. diſt. 32. Lemaître de celib. ſacerd. lib. 4. cap. 3. & 4. Revardus lib. 1. conjeſt. cap. 2. Beyerlinch in Theatr. vite hnm. verbo Celibs. Macedo de clavibus Petri, lib. 4. cap. 7. Guzman de celib. ſacerd. Conradus Kling lib. 3. diſput. cap. 37. Claudius Espenceus integra libro de continentia ſacerdotum. Loayſa in can. 28. Concil. Tolet. 9. Ambianas ad Tertul. de monogamia. cap. 8. obſerv. 2. Duarenus lib. 4. de ſacris. cap. 7. Baronius anno 58. num. 16. & 68. num. 9. Quintañaduennas lib. 1. Eccleſ. cap. 5. num. 7. Turrianus lib. 1. pro canon. cap. 1. 2. & 28. & in 6. Synodo. fol. 40. & lib. 1. contra Magdeburg. cap. 1. & de dogmatibus lib. 2. fol. 62. Corjolanus in can. 5. Concil. Tolet. 3. Creſolius lib. 2. myſtag. cap. 9. Becanus in analog. cap. 7. 9. 7. Bernardus in tract. de celibat. ſacerd. M. Rouſſelius lib. 1. hiſt. Pont. jurid. cap. 4. in fine. Bronch. cent. 1. aſſert. 96. Valentiſ de benefico. lib. 1. tit. 19. Agidius Hortenſius de privileg. honeſt. art. 11. Savarus ad Sidon. lib. 5. epiſt. 16.

2.
Impugnatur
traditio
aſſertio.

Qua aſſertio ita illuſtrata difficilis redditur ſequenti conſideratione: Sive legem naturæ attendamus, ſive legem ſcriptam, & gratiæ, nullum invenimus præceptum de celibatu ſacerdotum; immò & eos uxores habuiſſe legitimus: lege enim naturæ omnes ſacerdotes ad Moyſiſ uſque legem primogeniti erant, & uxoribus vacabant, ut conſtat ex Geneſeos libro, ubi aperte refertur uſque ad Aaronis electionem cunctos, tam primogenitos, quam ceteros ſacerdotes matrimonio deditos fuiſſe, & probat Franc. Gothmanus de celib. ſacerdot. dub. 1. Similiter ſacerdotes legis ſcriptæ minime celibatu fuiſſe devinctos conſtat ex cap. 21. Leviticæ, quo in loco divina majeſtas pro minoribus altaris miniſtris hanc ſanxit legem: *Scortum, & vile proſtitutum non ducet uxorem, neque eam qua repudiata eſt à marito, quia ſanctus eſt Deo, & panes propoſitionis offert.* Et de uxore, quæ tradenda Pontifici ſummo erat, ſic ſtatuit: *Pontifex, id eſt, ſacerdos maximus, virginem ducet uxorem; viduam autem, & repudiatam, &*

ſordidam, atque meretricem non accipies, ſed puellam de populo ſuo. Ex quibus liquido conſtat, tantum abeſſe quod celibatus ſacerdotibus lege divina præceptus eſſet, quod Dominus illis præſcripſit leges, juxta quas uxores ſumere debebant. Probat latius Becanus in analog. cap. 7. 9. 7. Ergo idem etiam in lege gratiæ ſacerdotibus licitum erit, ne videamur imponere onus gravius quam fuerit lex Moſaica, & lapis offentionis opponatur clerico; immò & abhoruiſſe. Primum probatur in primo ſæculo, ex miserabili caſu Nicolai Attiocheni; uno ex ſeptem primis Diaconis; qui, ut refertur Irenæus lib. 1. cap. 27. Tertullianus de præſcript. Hilarius in Mat. cap. 25. Epiphani. hæref. 25. & complures alii; cum poſt ſuſceptum Diaconatum, ad imitationem eorum, quos Deo addictos videbat, ab uxore, quam forniſoſam habebat, ſe continuiſſet, & à concupiſcentia ſuperatus eam iterum ſuperinduxiſſet, eaque de re argueretur ab Apoſtoliſ, mox ſordidiſſimam hæreſim excogitavit, quæ aſſerebat, neceſſarium eſſe ad ſalutem conſequendam, quotidie inquirari luxuriiſ: unde orta eſt ſecta Nicolaitarum, quæ in Gnoſticos, queſito ſpecioſo nomine à ſapientia; converſa eſt. Scio equidem probatos Auctores vindicare ab hæreſi Nicolai, quem Episcopum Samaritanorum ab Apoſtoli� factum, virumque probatiſſimum ſcribunt: unum tamen indubium eſt, uxorem ſuperinduxiſſe. Quot Eccleſiaſtici & Monachi apoſtatarum à fide propter incontinentiam, cui poſt remedio inductum erat matrimonium, Andreas Carloſtadius, intimus Lutheri, Archidiaconus Wittembergi in Saxonia; publicè matrimonium inivit, & inde Wittembergenſes Lutherani in laudem illius tunc primùm uxoriſ Miſſam ediderunt, cujus hæc eſt collecta: *Deus, qui poſt longam, & tam impiam ſacerdotum cæcitateſ beatum Andream Carloſtadium eâ gratiâ donare dignatus eſt, ut primùm nulla habita Papaſtici juris ratione uxorem ducere auſus fuerit: id quæſumus, ut omnes ſacerdotes recepti ſana mente, huius veſtigia ſequentes, eieſtus concubiniſ, aut uſdem ductiſ, ad legitimum conſortium tori convertantur.* Certè celibatus, ſeu reſectio matrimonii, à Deo in remedio concupiſcentiæ hominibus dari; frequenter parit in Eccleſia ſcandala. Augetur primò hæc difficultas ex eo, quia matrimonium eſt ſacramentum conferens gratiam; non igitur negandum illud eſt ſacerdotibus; eo maxime, quod à D. Paulo vocaturad Hebræos cap. 13. Honorabile connubiùm in omnibus, & torus immaculatus. Igitur ſi honeſtum eſt omnibus, ergo & clericis. Augetur ſecundò ex illo Apoſtoli ad Corinthios cap. 9. *Nunquid non habemus poteſtatem mulierem ſororem circumducendi, ſicut & ceteri Apoſtoli, & fratres Domini, & Cephas?* Ergo clerici poſſunt conſortio uxorum uti: & idem Apoſtolus docet, ut Episcopopus eligatur unius uxoris vir. Facit tandem, nam ſi uſus conjugii miniſtris Eccleſiæ ratione clericaliſ gradus repugnaret, non permetteret ſaceri canones Episcopis & Clericis cum uxoribus cohabitare; ſed non ſolum illis id permittunt, verùm in uxores deferentes animadvertunt, can. 5. Apoſtolorum, ubi: *Episcopopus, aut Presby-*

Presbyter aut Diaconus uxorem suam proteriti religionis non abiciat: si abiciat, segregatur à communione; si perseverat, deponitur. Ergo quia clerici etiam in sacris ordinibus constituti licet uxores ducere, & retinere.

3.
de sac.
lib. 2.
cap. 129.

Quibus difficultatibus minime obstantibus, non solum verum, sed etiam catholicum dogma est, clericos in sacris ordinibus constitutos, conjugia celebrare non posse, atque ita contrafacientes, ut suspecti de heresi, ab Inquisitoribus haereticae pravitatis puniantur. Pro cuius expositione legendum est, omnibus variis haereticorum erroribus, asserentium post sacros ordines licite uxorem ducere, cuius erroris primus auctor fuit Wicelius, ut refert Waldensis tom. 2. de sacram. cap. 128. & 129. & illum avidè sequi sunt Lutherus in lib. de abrog. missæ privo. Calvinus lib. 4. instit. cap. 11. Brentius in confessi Wuerberg. quem nimis impudenter refellere intendit Auleius de iure connub. cap. 1. fere per totum, Petrus Martyr in 1. ad Corinth. cap. 7. Me lacton in confes. August. art. 23 §. 24. Magdeburg. edit. 11. cap. 7. quos omnes, & eorum errores rectè, ut solet, refellit Magnus Cardinalis Ballaminus tom. 1. controvers. lib. 1. de clericis capite 28. nonnullos perdoctos & pios viros exultasse coelibatum sacerdotibus à iure divino inunctum fuisse: tum quia cum Ecclesia iam à temporibus Apostolorum eam continentiae legem in suis ministris servaret, à iure divino præceptam esse credi debet: tum quia Christus Dominus discipulis suis apud Lutam cap. 21. in iunxit, ne cuius huius saculi implicarentur, quod & commendavit Apostolus 2. ad Timothei. his verbis: *Nemo militans Deo implicetur se negotiis secularibus; & cap. 2. Tito Episcopo laudet, ut secularibus curis neglectis, Deo inserviat.* Et Syricus Papa in epist. ad Hym. Tarrac. legem coelibatus statuens ait, quod Christus voluit in Ecclesia sua castitatem radicare. Ita censuerunt Major in 4. dist. 24. q. 2. per totum. Waldens. de sacram. cap. 128. num. 5. Turrianus lib. 2. de dogmat. fol. 85. colum. 1. & lib. 5. pro canon. cap. 12. cum seqq. Azor lib. 13. instit. moral. cap. 12. q. 1. Chirioveus de continentia sacerdot. cap. 4. Medina eod. tract. lib. 2. cap. 7. Waldens. de sacram. cap. 28. Sed contra tum, videlicet iure divino sacris ordinibus coelibatum annexum non esse, constat ex illis canonibus, ubi cum de hac continentiae lege agatur, vocatur lex Ecclesiastica, cap. presby. et. 15. dist. 27. ibi: *secundum sacrorum canonum diffinitiones.* Trident. sess. 24. can. 9. & ex usu Ecclesiae Orientalis, ubi matrimonio sacerdotes Graecos uti, infra probabimus, & liquet aperte ex cap. cum olim, hoc in cap. Diaconi, dist. 28. Diaconi permittere uxorum consuetudinem. Unde hanc sententiam ut veriorē docuerunt Theologi cum D. Thoma 2. 2. q. 88. artic. 1. Sanchez de matrim. lib. 7. dist. 27. num. 5. Suarez de religione tom. 3. lib. 9. cap. 13. Bellarminus dist. cap. 8. Hieronymus Garcia in summa, & poli. ubi supra, Landmeter, dist. cap. 80. Cæsar d. dist. 2. q. 7. Vazquez dist. 246. Macedo de clavibus Petri lib. 4. cap. 7. fol. 574. qui fundamentis contrariae sententiae, quae levia sunt, satisfaciunt. Juris ergo tantum ecclesiastici est lex continentiae circa presbyteros, & clericos in gradu sacro constitutos, sed petantur; siquidem in canonibus

Apostolorum legitur can. 27. *Innupti, qui ad clericum promoti sunt, præcipimus, ut si voluerint uxores accipiant; sed clericos, cantoresque tantummodo.* Immo & ipsi Apostoli id exemplo docuerunt, nullus enim eorum qui ante acceptam uxorem ad Apostolatū vocatus est, eam postea duxit. De Joanne Evangelista notum est, quem Dominus virginem dixit: de Iacobo eius fratre idem refert Epiphanius haeresi 58. de Iacobo fratre Domini idem referunt Eusebius cap. 22. D. Chryostomus homil. 5. in Mattheum, D. Hieronymus de script. eccles. de B. Andrea post Metaphallem in vita sancti Petri, tradit Sausay in laudibus B. Andrea, & de D. Paulo probat Baronijs anno 57. num. 59. Unde ipse prima ad Corinthios cap. 7. *Volo enim vos esse sicut me ipsam.* Optime Tertullianus lib. de monog. cap. 3. & 8. ubi plura Pamelius, & Ambian. de alijs idem refert Suarez lib. 9. cap. 14. Unde exempla sanctorum Apostolorum sequentes omnes Episcopi, & Presbyteri ab eis ordinati, ceperunt à conjugio se abstinere; quare credo hanc continentiae legem in ministris sacris consuetudine coepisse, postea scriptam fuisse, & firmatam ab Apostolis, & Ecclesiae Patribus hanc coelibatus legem in Concilio supra relatus, adeo ut erroneum sit, & veritatē impostam, quibusdam ultimorum temporum Pontificibus hoc tribuere, quod potius ipsi sepius decantatum, minus tamen feliciter observatum edictis suis renovarunt, & servari deinceps curarunt, ut Calixtus II. qui Galliam adhuc fetentem his sordibus omnino purgavit in Concilio Romano cap. 3. cuius verba refert Ant. Augustinus lib. 7. tit. 17. & 18. epist. Presbyteris, Diaconibus, & Subdiaconibus concubinarum, & uxorum consortia penitus interdicimus; & can. Presbyteri 27. dist. & male Coniacus auctorem eum facit huius edicti, adducendo versus Leoninos à Cherillo quodam compositos. Quia multum in cleri reformatione profecerit, libenter non negabo; sed ante eum plures huic morbo remedium præbuerunt, ut Zacharias I. epist. 7. ad Regem & Episcopos Francorum, cap. 11. qui secundum supradicti Concilii Africani decretum uxores tantum pro regionum consuetudine concessit minoribus clericis. Ivo Carnot. suis temporibus adhuc à clericis matrimonia non omnino exculsa conqueritur epist. 186. 200. & 218. In Anglia quoque, id indicat Anselmus Cantuar. in epist. ad Ernulphum Archidiaconum. Similiter Cujacius ex sententia Lamberti Schafnaburg. lib. 2. de ritibus gestis German. auctorem facit in Germania Gregorium VII. cum antea tamen, & tempore Zacharias idem jus promulgavit in epist. 2. ad Bonifacium Moguntiae Praepositem; & idem decretum sit in Concilio Wormatiensi can. 9. quam veterem Ecclesiae traditionem expresserunt PP. Concilii Carthag. 2. can. 2. *De quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodimus, ab omnibus Episcopis dictum est, omnibus placet, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, & qui sacramenta conferunt, pudicitiae custodes etiam se ab uxoribus continent.* Non est equidem ferendus tantus error eorum, qui primariam ordinationem coelibatus, ut olim incogniti, posterioribus seculis dare conati sunt, quam certe Ecclesiam catholicam in ipsius suae originis certissimum est fundamentis accepisse, can. 26. Apost. Prosequuntur latius origi-

173A
173Z
173D
173V

originem sacri cœlibatus Columbus, Lemaitre, Gothmannus ubi supra.

4. Sacerdos
bus Ori-
entalibus

Primum ergo Ecclesiæ temporibus æqualis, tam apud Latinos, quàm Græcos lex erat, ut sacris ordinibus initiati, non solum matrimonio postea non copularentur, verum etiam jam contracto non uterentur; immo à propriis uxoribus se abstinerent, cum necessitas ministrorum, & fidelium inopia cogebat etiam ex conjugatis clericos assumere, constat ex Origene homil. 23. in Numer. Eusebio in Evangel. demonstr. cap. 8. & 9. Epiphano heresi 69. Chrylost. homil. 2. de patientia Job. Cyrillo Hierosolym. catech. 12. Hieronymo contra Vigil. in princip. & epist. 30. in fine. Concilio Nicæno canone 3. Divo Clemente epist. 2. columna 2. ibi: Ad Dominica mysteria tales elegantur, qui ante ordinationem suam conjuges suas noverint: quod si post ordinationem ministro altaris contigerit invadere proprium cubile uxoris, sacerdos non intret limina, nec sacrificii portitor fiat, neque ad altare contingat, neque ab offerentibus holocausti oblationem suscipiat, neque ad Domini corporis portationem accedat, nec aquam sacerdotibus porrigit ad manus, ostia forniciorum claudat, minora gerat officia. Hæc Clemens. Verum circa illa verba, qui conjuges suas noverint, sciendum est, variè legi; nam in Concilio Severini legitur, non noverint, cui lectioni consentit Turrianus lib. 1. pro canon. Apost. cap. 1. Sed Humbertus in ea disputatione, quam cum Niceta Pectorato habuit, cujus meminit Acunna in cap. alter. 31. dist. legit, noverint, addit tamen explicationis gratiã, si semper contineri noluerint: quasi dicat, eligi posse conjugatos ante ordinationem, si noluerint ante eam esse continentibus; at post ordinationem abstinere ab uxoribus debuisse. Eum sequitur Basilius de matrim. lib. 7. cap. 23. num. 3. Idem referunt Epiphanius in compend. fidei doctrin. ibi: Horum vertex est sanctam sacerdotum, ex virginibus quidem ut plurimum procedens, si vero ex non virginibus, at ex solitaria vitam degentibus; si vero non successerint ad ministerium solitariam vitam degentes, de his qui continent à propriis uxoribus. Socrates lib. 1. cap. 8. & lib. 5. cap. 21. Sed cum Græci facili à Latinis omni tempore discesserint, cœperunt uti eã distinctione, ut si Diaconi tempore suæ ordinationis interrogati, an vellet continententer vivere, se ita vivere non posse dixissent, liceret illis uxores ducere, aut etiam jam ductas retinere. Zonaras in can. 26. Apost. Balsamon in can. 5. Apost. constat ex historia Phanuti, relata in cap. Nicæna 12. 31. dist. quam doctè defendit Basilius dist. cap. 23. & apud Socratem lib. 1. cap. 8. Sozomenum lib. 1. cap. 22. Cassiodor. tripart. lib. 2. cap. 14. Nicephorum lib. 8. cap. 12. quo modo accipiendi sunt canones 25. 66. & 78. Synodi Nicæna, cap. Diaconi 8. 28. dist. leg. 9. l. cum qui 44. C. Theodif. de Episc. & Cleric. Innocentius III. in cap. cum olim 6. hoc tit. & in Concilio Lateran. sub ipso celebrato, can. 14. ubi gravius puniendos esse clericos Græcos incontinentes statuit, eam rationem affigens, quia non abdicarunt copulam conjugalem secundum regionis suæ morem cum legitimo matrimonio possent uti. Clemens III. in cap. quastum, de penit. & remis. ibi: Sacerdotibus Græcis, quibus legitimo matrimonio licet uti, Concilio Senonensi can. 8. in decreto fidei, ibi: Neque voluit Orientalis Ecclesia suos ea severitate

coercere, ut contractis primùm matrimonii iis non liceret; & cap. alter, dist. 31. ubi illa verba, in matrimonio copulari; ita exaudienda sunt, id est, matrimonio utantur, ut in can. 13. 6. Synodi, ubi de ministris Ecclesiæ Latinæ iunguntur Patres, amplius suis uxoribus copulari. Tolet. 3. can. 5. ibi: Carnali adhuc desiderio uxoribus copulari; ut in cap. quidemus, de divorciis, etiam dicitur: Copulari libere possunt. Docuerunt Quintanaduetas lib. eccles. cap. 6. num. 9. Vazquez d. disput. 247. num. 40. Jacobus Gothofredus in l. 9. C. Theodif. de Episcopis & Clericis; & in l. 44. eod. Zonaras & Balsamon in can. 13. sexta Synodi. Sed licet primis sæculis Episcopi Græci etiam matrimonio contracto antea uterentur, Nicephorus lib. 12. hist. cap. 34. ibi: In Oriente omnes, atque etiam Episcopi, si vellet, pro arbitrio suo, non aliqua legum necessitate coacti; uxorum congressum declinarent; multi enim ipso Episcopali munere fungentes, in Episcopali cubile liberos multos ex conjugibus, quasi sibi ex legitimo matrimonio antea susciperent; tamen illis prohibitum fuit usus conjugii in 6. Synodo, eam 12. ibi: Hoc quoque nostram cognitionem pervenit, quod in Africa & Libya, & aliis locis quidam ex eis, qui illi sunt, religiosissimi Praesules, cum propriis uxoribus etiam postquam ad eos processit ordinatio, unã habitare non recusant, ex eo populo offendiculum; & scanda dantis afferentes. Cum itaque studium nostrum in eo magnoperè laboret, ut omnia ad gregis nobis commissi utilitatem fiant; nobis visum est, ut nihil eiusmodi deinceps ullo modo fiat, &c. Si quis tale agere deprehensus fuerit, deponatur. Et can. 48. in illis verbis: Uxor eius, qui ad Episcopatum dignitatem promotus est, communi sui viri consensu prius separata; postquam in Episcopatum ordinatus est, ac consecratus, monasterium ingrediatur, prohi ab Episcopi habitatione exstructum, & Episcopi providentiã fruatur.

Nec tunc obstat textus in cap. consulendum, 28. dist. in illis verbis: Valde reprehensibiles sint. Ubi Nicolaus reprehensibiles esse affirmat clericos Græcos matrimonio utentes. Pro cuius textus expositione sciendum est, Græcos post lectam Synodum, ut magis à Latinis discederent, eò insanie pervenisse, ut omnes, qui ordinabantur, ad nuptias cogerent, nec ullum, nisi conjugatum, ordinarunt; quod increpabat in Vigilantio D. Hieronymus in illis verbis: Si tamén Episcopi nominandi sunt, qui non ordinant Diaconos; nisi prius uxorem duxerint; nulli ex illis erudentes pudicitiam, immo offendentes, quam sancti ipsi vivant, qui male de omnibus suspicantur. Quæ Græcorum insaniam apertius referuntur in disput. Humberti adversus Nicetam Pectoratum, quam refert Batonius tom. 11. annal. in fine; ideo ergo Nicolaus reprehensibiles dicit sacerdotes Græcos; non quia matrimonio uterentur, sed quia non nisi matrimonio deditos, ordinandos esse credebant: docuit Basilius Legionensis dist. lib. 7. de matrim. cap. 23. num. final.

Latini verò sacri ministri semper & pro semper nec matrimonio novo, ut supra probavi, nec jam contracto, tempore sacre ordinationis usi fuerunt; sed potius à die suscepti gradus sacri, sequestrato mansionis cubiculo à propriis uxoribus se abstinebant. Concil. Niber. can. 33. Turoni 2. can. 20. Atelat. 2. can. 2. ibi: Assumit aliquis ad sacerdotium non potest in vinculo conjugii constitutus, nisi fuerit promissa conversio. Et

6. ibi. 3.

can. 3. ibi: Si quis clericus à gradu Diaconatus in solatio suo mulierem præter aviam, matrem, sororem, filiam, nepotem, vel conversam secum uxorem habere præsumserit, à communione alienus habeatur. Concilium Carthag. 3. can. 17. & 19. Carthag. 5. can. 2. ibi: Cum de quorundam clericorum, quorum erga uxores proprias incontinentia referretur, placuit Episcopos, & Presbyteros, & Diaconos secundam prius statuta etiam ab uxoribus continere. Tolet. 1. can. 1. Placuit, ut Diaconi, vel interpres, vel casti sint, & continentis vitæ; etiamsi uxores habeant; in ministerio constituantur, ita tamen, ut si quis etiam ante sacerdotium, quod per priores ante nos Episcopos constitutum est, incontinenter cum uxore uxorem, presbyteri honore non cumulentur. Et can. 21. Subdiaconi autem defuncta uxore, si uxorem aliam duxerint, ab officio in quo ordinati fuerat, removeantur, & habeantur quæ hostiarum, & lectores, ut in Evangelium, vel Epistolam non legat. Arausic. 1. can. 22. Præterea ut deinceps non ordinentur Diaconi conjugati, nisi qui prius conversationis proposito professi fuerint castitatem. Et can. 23. Si quis autem post acceptam benedictionem leonicam cum uxore sua in continentis invenitur, ab officio abiciatur. Concil. Turon. 1. can. 1. 2. & 6. Agabente can. 9. ibi: Placuit etiam, ut si Presbyteri, vel Diaconi conjugati ad eorum uxorum suarum redire voluerint, Papæ Innocenti ordinatio, vel Synodi Episcopi auctoritas, quæ est his canonibus inserta, ferretur: quod si ad aliquos formula illa ecclesiastica vitæ pariter & disciplina quæ à Synodo Episcopo ad provincias committitur, non probabitur pervenisse, et ignoratio vitæ remittitur, ita ut de contrarietate incipiant abstinerere. Et can. 16. Si conjugati invenes consenserint ordinari, etiam uxorum voluntas ita requirenda est, ut sequestrato mansio- nis cubiculo, reuigilanti promissa, posteaquam pariter conversi fuerint, ordinentur. Concilium Gerundense cap. 6. ibi: De conversatione vitæ id statuere placuit à Pontifice usque ad Subdiaconum, post susceptum honoris officium, si quis ex conjugatis fuerit ordinatus, ut semper alterius fratris utatur auxilio, cuius testimonio vitæ eius debeatur clarior apparere. Et Concil. Arelhan. 3. cap. 2. ibi: Nullus clericorum à Subdiacono & supra, & quos uxores in proposito suo accipere inveniunt, propria (si forte iam habeat) miscetur uxori. Quod si fecerint, laica communione contentus, iuxta priorum canonum statuta ab officio deponatur. Quem si sciens Episcopus suus in hac vitæ permutatione viventem, ad officium postea admisserit, & ipse Episcopus ad agendam penitentiam tribus mensibus sit à suo officio sequestratus. Et Aurel. 4. can. 17. illie; Ut Sacerdotes, siue Diaconi cum conjugibus suis non habeant communem lectum, & cellulam, ne propter suspitionem carnalis consortii religio maculetur. Quod qui fecerint, iuxta prædictos canones ab officio degradentur. Aurelian. 1. can. 4. ibi: Si quis clericus post acceptam benedictionem, cum subiecti loci, vel ordinis, ad conjugalem torum iam sibi illicitum deinde redire præsumserit, usque in diem vitæ ab honore accepti ordinis, & (sicut habent antiquorum Patrum canones) ab officio deponatur, et tantummodo communione concessa. Et Concilium Turon. can. 13. ibi: Episcopus conjugem vel sororem habeat, & ita sancta gubernatione gubernet domum omnem, tam ecclesiasticam, quam propriam, ut nulla de eo suspicio quaquaratione con- surget. Plura congesterunt Jodocus Coccius lib. 8. thesauri, ars. 6. Basilii d. cap. 24. per totum. A quo tamen tempore hæc continentia lex obligaret D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars I.

etiam Subdiaconos, exponendum supererat; sed remitto potius, quam omitto; jam id dixi utavi in can. 30. Concil. Illiber. & in cap. penultimo, de astute & qualitate. Manet ergo, continentiam hanc servatam fuisse à sacris ministris jam à primis Ecclesiæ temporibus; sed utrum hæc cœlibatus obligatio ex ordine ipso, an verò ex voto castitatis sacris ordinibus annexo proveniat, valde infundavere Interpretes: Et ex ipso ordine provenire docuerunt Cardinalis in Clement. ad nostram, num. 3. de heretic. Archid. & Turrecrem. in cap. cum in præterito, 28. dist. Gutierrez lib. 1. canonic. cap. 7. num. 45. Mogollon. in tract. de his que vi 8. §. 2. num. 26. ex Theologis Scotus in 4. dist. 37. q. unic. Valentia 4. p. tract. de sacramento Ordinis dist. 9. q. 5. puncto 5. Hurtado de matrim. dist. 16. difficult. 1. Nihilominus alii tenuerunt contrariam sententiam, videlicet provenire ex voto castitatis, quod Ecclesiæ annexit sacris Ordinibus, cogens eos, qui ordinem factum suscipiunt, illud emittere, non expressè, sed tacitè, ut olim contingebat in professionibus tacitis monachorum; nam per delationem habitus professorum tacitè voto castitatis obstringebantur, cap. vidua, ubi dicemus, de Regular. Et licet Ecclesiæ non possit cogere quemquam ad vivendam castitatem, cum sit res merè consilii, cap. integritas 13, 31. q. 2. poruit tamen adicere sacris Ordinibus tale votum, ita ut omnes, sacros Ordines suscipientes tenerent castitatem servare. Unde supposità hæc Ecclesiæ lege, eo ipso quo quis vult sacris Ordinibus initiari, vult per consequens votere castitatem, sicut vult obligari ad recitandum officium divinum; quod onus sacris Ordinibus etiam est annexum. Unde hæc obligatio castitatis votum dicitur in cap. unico, de voto in 6. Extravag. antiqua, Joann. XXII. eod. tit. cap. de ius. 5. 28. dist. 1. docuerunt, & late hanc sententiam exposuerunt Theologi Scholastici cum D. Thoma in 4. dist. 37. q. 1. art. 1. Vazquez. tom. 3. in 3. p. dist. 248. cap. 1. Suarez tom. 3. de relig. lib. 9. a cap. 16. Ex Moralibus Azo dict. lib. 13. infir. cap. 12. Sanchez lib. 7. de matrim. dist. 27. Ex Junilis Petrus Barbola in rubric. solut. matrim. 2. p. num. 100. Cæsar de Ecclesiæ hierarch. dist. 8. §. 7. Basilii Legion. & alii, quos laudat & sequitur Hieronymus Garcia in polit. tract. 4. p. 2. difficult. 2. dub. 3. Sed verius credo, Ordinem factum ratione sui, & sine ordine ad votum, esse jure canonico impedimentum dirimens matrimonii. Et ratio est, quia si quis ordinaretur cum voluntate non emittendi votum castitatis, peccaret quidem, & ut plurimum maneret obligatus emittere votum ex pacto inito cum Ecclesiæ non aliter volente dispensare sacramentum Ordinis; tamen sic ordinatus non haberet votum castitatis, quamvis inhabilis omnino foret ad matrimonium contrahendum: ergo inhabilitas non provenit duntaxat ex voto castitatis annexo Ordinibus sacris, sed ex lege Ecclesiastica constituyente, ut Ordo facer sit impedimentum dirimens ad matrimonium subsequendum: quare hoc impedimentum vocatur lex Ecclesiastica in Concilio Tridentino sess. 24. de matrim. cap. 9.

Superest ut rationes cœlibatus, & continentia clericorum in medium afferamus. Et certè ratio prima provenit ab exemplo Apostolorum & discipulorum ipsorum supra relato. Secunda assignatur

7. De voto continen-
tia.

8. Traduntur rationes cœlibatus.

H

LIBRARY
UNIVERSITY OF
TORONTO

178
285

178
285

assignatur ab Apostolo ad *Timoth. cap. 2. vers. 3. & 4.* in illis verbis: *Labora, inquit, sicut bonus miles Christi Jesus, nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus.* Quæ verba ut expendam, observo Romanos à castimonia castrorum nomen aucupantes, teste D. Isidoro *lib. 9. originum, cap. 3.* militibus prohibuisse uxores ducere, aut jam ductas in castra comportare. Tacitus *lib. 14. annal.* ubi plura Lypsius, Diocetius *lib. 6.* Tertullianus *in exhort. ad castit.* & ita cum uxoribus jam susceptis divortium bonâ gratiâ propter militiam fiebat. Unde obiter intelligitur textus *in l. vel senectutem 61. ff. de donat. inter.* Et jam olim ita exponebam textum *in l. D. Hadrianus 13. ff. de castrensi peculio;* ita ut in ejus specie uxor domi relicta maritum militantem heredem institueret sub ea conditione, si in militia perseverasset; nam cum optaret ne ipse ad secundas nuptias transiret, ut id assequeretur, tautè non apposuit conditionem, si non nupsisset; quia ea facile remittebatur ex lege Julia miscella: sed eam conditionem adjecit, si in militia perseverasset; quia dum ita in castris erat, alio matrimonio jungi non poterat. Claudius tamen Imperator maritorum jus militibus indulgit, ut quoniam uxores eis ducere ex legibus non licebat, saltem hoc orbitatis suæ solatium consequerentur, Diocetius *lib. 6.* illic: *Militibus quoniam ex legibus uxores habere non poterant, jura maritorum indulgit.* Inde cum suis inscriptionibus ad legem Juliam, & Pap. exponendi sunt textus in *leg. 35. cum duabus sequentibus, l. si cui 38. in fine. ff. de quibus causis maior.* Hanc tamen laudabilem castrorum disciplinam Severus Imperator latâ lege ex asse sustulit, si Herodiano credimus *lib. 6. histor.* à quo Papiniani mutuamus interpretationem (qui temporibus Severi floruit) asserentis legibus non refragantibus milites matrimonia contrahere, *in l. filius 35. ff. de ritu nupt. l. 63. & 65. ff. de donat. inter:* prosequuntur alia de connubiis militum Steuvechius ad *Vegetium de re milit.* Duarenus ad titulum C. de uxoribus milit. D. Josephus de Retes *lib. 3. opuscul. cap. 2. num. 9.* immò nec intrare castra feminis, etiâ uxoribus, licuit jure Romano, Unde in Antonio, tanquam propudiosum, & contra morem receptum notatur à Marone in Gallo, quoddam Cleopatram in expeditionem secum duxisset.

- - - Sequitur quæ (nexus) Ægyptia conjux.

Et apud Propertium *lib. 4. eleg. 3.*

Romanis utinam patuissent castra puellis,

Essent militia sarcina fida tua.

Quintilianus in declamat. *Marianæ, ait? Merentes ab exercitu submoventur, intrare castra feminis non licet.* Quare D. Augustinus *lib. 20. contra Faustum, cap. 9.* refert quod Venus Vulcani conjux cum Marte bellorum præside adulterata diceretur, ad significandum, incongruam esse beligerantibus venerem. Igitur dum D. Paulus Episcopo præcipit, ut tanquam bonus miles negotiis secularibus non se implicet, de nuptiis sensit, quæ militibus prohibita erant, ut innuit Bellarminus *d. cap. 19.* Videndus Theoph. *tom. 12. de frequent. mulierum, fol. 265.* Facit etiâ exemplum Pontificis & Sacerdotum veteris legis, qui pro toto eo tempore, quo ministrabant in tabernaculo, & in templo, abstinebant se à propriis uxoribus, quod testantur Scripturæ, & Sancti Patres. Ex Scripturis habemus aliquot testimonia, *Exodi cap. 19. vers. 22. ubi: Sacerdotes quoque*

qui accedunt ad Dominum, sanctificantur, id est, abstineant ab uxoribus; in eo enim potissimum consistebat sanctificatio, ut patet ex eodem capite, nam *vers. 10.* dicebat Deus ad Moysen: *Vade ad populum, & sanctifica illos hodie, & cras, laventque vestimenta sua.* Moyses autem intellexit illam sanctificationem de abstinentia ab uxoribus. Nam mox accedens ad populum, & explicans illi voluntatem Dei, dixit: *Estote parati in diem tertium, & ne appropinquetis uxoribus vestris.* Ubi notandum est, illam sanctificationem seu abstinentiam ab uxoribus, de qua agitur *cap. citato,* tam populo, quam Sacerdotibus fuisse præceptam; quia tam populus, quam Sacerdotes debebant audire promulgationem legis Moisaicæ, & ad illam toto biduo se disponere per abstinentiam ab uxoribus, & per loionem vestimentorum, & castrorum purgationem; specialiter tamen titulo præceptam fuisse Sacerdotibus pro omni tempore, quo fungebantur officio sacerdotali, sive orando pro populo, sive hostias & sacrificia offerendo, sive aliquando aliud sacrum ministerium exhibendo. Hoc enim significatur illis verbis: *Sacerdotes quoque, qui accedunt ad Dominum, sanctificantur.* Nam tunc dicebantur accedere ad Dominum, quando vel erant oraturi, vel sacrificium oblaturi, vel aliquid simile facturi, secundum testamentum *1. Regum cap. 21. vers. 1. ubi: Venit autem David in Nobæ ad Achimelech sacerdotem.* Et infra: *Respondens Sacerdos ad David, ait illi: Non habeo lasciosos panes ad manum, sed tantum panem sanctum: si essendi sunt pueri, maxime à mulieribus? Et respondit David sacerdoti, & dixit ei: Et quidem si de mulieribus agitur, continentius nos ab heri, & nudius tertius, quando prædecebamur, & fuerunt vasa pueros sancta. Porro via hæc polluta est, sed & ipsa hodie sanctificabitur in vasis. Hæc vides non licuisse comedere panem sanctum, nisi præmissâ sanctificatione, quæ in duobus consistebat. Primum, ac potissimum in abstinentia ab uxoribus: secundum in purificatione corporis, si quid maculæ in via contraxisset. Et certe si homines laici debebant hoc modo sanctificari, multo magis sacerdotes, quippe qui ad majorem puritatem, ratione status, ac officii, obligabantur. Ex Patribus docent Syricius *episc. ad Himerium Tarraccon. Episc. cap. 7.* Hieronymus *lib. 1. contra Jovin. longè post medium, ubi: Nam & in veteri lege, qui pro populo hostias offerebant, non solum in domibus suis non erant, sed purificabantur ad tempus ab uxoribus separati, & vinum, & siceram non bibebant, quia solent libidinem provocare.* Alludit Bellarminus ubi supra, Becanus in analog. *cap. 7. §. 7.* & de Mathia Summo Pontifice refert Josephus *lib. 17. antiquit. cap. 8.* quod ei non licuit sacrificare, sed illi una die substitutus datus fuit, qui sacrificaret, quia nocte somniasset se rem cum uxore sua habere. Facit etiâ exemplum Gentilium, apud quos lege duodecim Tabul. ita cavebatur: *Divos caste aderens.* Immo & conjugio ulos arcebant à suis sacrificiis. Tibullus *lib. 2. elegia 1.* Vos quoque abesse precul jubeo (discedat ab aris) Quæis iulit hesternâ gaudia nocte Venus.*

Silius Italicus *lib. 7.*

Huc ades, ô Regina Deum, gens casta precamur.

Clemens *lib. 1. Strom.* idem scribit de Ægyptiis; nec non sanctus Hieronymus *lib. 2. in Jovin.* ac creditus Augustinus *serm. 37. ad fratres in eremo:* plura Alexand. *4. genial. cap. 17.* ubi Tiracquelus, Giraldus *synag. 17.* idè apud eos sacerdotes

sacerdotes sine usu conjugii erant, l. vitricum 60.
 ibi: Propter sacerdotum; ff. de donat. inter. Plura
 congesseunt Tiraquellus in l. 5. conub. ex num.
 76. Pamellus ad Tertul. de exhort. castit. Si ergo
 hæc observabantur in sacerdotibus, tam Judai-
 cæ, quam Gentilitiæ religionis, quanto magis
 sacerdotes legis gratiæ, qui quotidie vero &
 omnipotenti Deo sacrificia offerunt, debent
 continenter vivere, à conjugioque arceri! Facit
 ad rem Tertul. de exhort. castit. cap. 52. Si quoti-
 die, omni momento oratio hominibus necessa-
 ria, utique continentia, quæ orationi necessaria
 est. Hinc abstinentia uxoris injungitur in ter-
 tis diebus, ante Eucharistiæ perceptionem, cap.
 omnes, 96. de consecr. dist. 4. cap. 1. & per totum, 39.
 9. 4. plura Theophilus tom. 16. in heteroocl. spirit.
 part. 3. fol. 33. & nos in cap. unic. de purific. post
 parium, D. Augustinus serm. 216. ibi: *Ille homo
 christianus est, qui quotiens sancta solennitates ve-
 niant, ut securus communicet, ante plures dies ca-
 stitatem cum propria uxore custodit.* Accedit etiam,
 nam qui conjugem habet, non potest facile in
 vitam contemplativam animum dirigere, sed in
 re uxoria, & familiari semper est occupatus,
 cum multa sint conubii onera; hinc Aposto-
 lus 1. ad Corin. 7. gravem conjugii sarcinam in-
 telligens, ait: *Si estis ita, non expedit homini uxorem
 habere; est in cap. omnes 7. 32. q. 7.* Et si is, qui
 uxorem habet, vacare studiis non potest, cujus
 rei præclarum præbet exemplum B. Hierony-
 mus in Jovin. unde Cicero post Terentia repudi-
 um, ab Hircio rogatus, ut suam fororem in
 uxorem duceret, respondit, non posse simul u-
 xori & Philosophiæ navare operam; fortiori
 ratione, & Deo, & uxori non possumus re-
 ctè servire, cap. 1. 2. q. 2. Meritò ergo sancti Ec-
 clesiæ Patres tot canonibus prohibuerunt sacra-
 tis ministris ulum conjugii. Julianus Impera-
 tor orat. 5. sic scribit: *Apud Athenienses, qui ar-
 tibus illa trahant, castissimè degunt; tum eorum
 Augustus Hierophantia ab omni proventus generatione
 abstinet, tanquam progressionis illius in infinitum
 participes esse minime debeat; sed distincta potius,
 ac perpetuo manentis, & una contempta, incorru-
 pla, sincereque natura.* Cælibatum sacerdotum
 suadet illa Epicteti disputatio, quæ suadet Cy-
 bium, sive perfectum Philosophum oportere
 esse cælibem, lib. 3. Arriani cap. 22. ibi: *Nonne
 Cynicum abstrahi nullo modo posse oportet à mini-
 stria Dei, cui servit, ut possit semper adesse homi-
 nibus, non alligatus domesticis officiis, aut distractus
 his rebus, quas negligens non tuebatur, boni & in-
 tegri hominis persona, quas procurat: amittat no-
 men nuntii & speculatoris, atque etiam præconis
 Dei? Nonne oportet conjugii alligatum cogitare quæ
 sacro sint danda, alius quoque assiduis, & præterea
 uxoris? Deinde operam quoque impendere aegrotan-
 tibus cogitur, & rei acquirende studiosum esse oportet,
 ut de cæteris nihil dicam. Quis etiam lebe-
 tem, & scapiam habere oportebit, qui calidam in-
 fundat toro infanti, nec non lanulâ quoque, &
 oleo, & graveo, & poculo epus erit puerperæ. Plura
 minime parantur vascula, ut præteream reliquas occu-
 pationes, & distractiones negotiorum. Quid reliqui
 erit Regi tunc, quo vacare publicis rebus & negotiis
 queat, cui tot populi commissi sunt, tantaque curat?
 Is nimirum est, qui speculator esse debeat aliorum
 omnium; quique in matrimonio constitutos, & hos
 etiam quiliberos educat, quinam bene sua utantur
 uxore, qui lecta faciat, ac rixetur; & quæ familia
 D. D. Gonzalez in Decretal. Tom. III. Pars I.*

dissentias, & item quæ sit consentiens. Eum circum-
 ire tanquam medicum, atque obambulare oportet. &
 vibrantes venas experiri, & hinc dicere, tu febricitas;
 alii, tibi caput dolet; alii, tu laboras podagrâ;
 deinde sic præcipiat; tu intende laboribus, tu plenioribus
 mtere cibis, tu abstine lavacro, te oportebit se-
 cari, te verò uri. At si sit domesticis impeditus ne-
 gociis, quod suppetet otium ad hæc peragenda?

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa, pro
 cuius solutione sciendum est, magnum versari ^{9.} Dissoluitur
 discrimen inter sacerdotes legis veteris, & legis ^{dubitandi}
 gratiæ. Primò enim illi ad certam tribum alliga- ^{ratio.}
 ti, debébant initis matrimoniis progignere suc-
 cessores; nostrum sacerdotium non carnali propa-
 gatione, sed divinâ consecratione transmitti-
 tur ad posteros. Secundò illi immolabant bel-
 luum carnes; nostri offerunt divinum corpus
 & sanguinem unigeniti Filii Dei. Tertio illi ra-
 rius ad sacrificandum accedebant, tempore ni-
 mirum vicis suæ; & tunc & congressu uxorum,
 & potione vini abstinendum fuit; nostri quoti-
 die sacris mysticis sacrificiorum, orationum, &
 sacramentorum peragendis incumbunt. Denique
 lex illa rudior fuit, nostra lex spiritualis. Quo-
 circa non est incommodum, si in lege Evangelica
 sint præcepta quædam carni molesta, quæ spi-
 ritui grata sunt, & levia; & hæc enim dici non
 debent molesta, & gravia, quia & animum ho-
 minis mira suavitate quando implentur, perfundunt,
 & ut perferantur non deest uberrima gratia,
 & auxilium Dei, qui apud Oseam cap. 11. ita
 promisit: *Ego quasi nutritum Epiraim portabam
 eos in brachis meis, & ero eis quasi exaltans jugum
 super maxillas eorum.* Homini onusto, si ipse
 portetur, minus gravis est sarcina: si verò etiam
 ab alio sustentetur, vel nihil, vel parum molestiæ
 affert bajulo. Scandala quæ in dies occurrunt,
 non sunt imputanda legi de observando cæli-
 bati, sed dissolutioni & relaxationi hominum.
 Adde, quod non minora ab uxoris perpetrantur,
 inter quos, & ex quibus effrenatæ impudici-
 tiæ frequentiora notantur exempla: uni virò
 legitimum uxoris consortium plerumque libidin-
 is æstum non extinguit, qui post alienas in-
 hiare non cohibetur, ut legitimus de viro alioquin
 probatissimo Davide, qui adulterio, taptique,
 & homicidio contaminatus legitur: trecentis
 Regina Salomonem ab illegitimis amplexibus;
 & septingentarum concubinarum grege non
 arcuerunt; usu augetur venus, nisi gratia sacra-
 menti matrimonialis obstat. Non me laetet
 continentiam esse speciale Dei donum, ut Sa-
 piens 3. dicitur. At licitè voveat confidendo
 de auxilio divino promisso. Nec arguendi sunt
 voventes præsumptionis; fidelis est enim Deus,
 qui non patitur supra modum servos suos ten-
 tari; sicut autem filius in regione peregrina de-
 stitutus subsidis, & opibus mutuum accipit, &
 solvere promittit, confusus de patris sui aman-
 tissimi, & opulentissimi liberalitate; ita christia-
 nus, specialiter verò clericus, confusus de mise-
 ricordia ejus, quem scit castitate delectari, & pio-
 rum infidelitiam gaudere, votum nuncupat cum
 gratia adimplendum, ad quod invitus nemo in-
 ducitur. Nec obstat augmentum primum dedu-
 ctum ex D. Paulo ad Hebræos cap. 13. ubi matri-
 monium honorabile appellat. Nam responde-
 tur, matrimonium non prohiberi ministris sa-
 cratis, quia sanctum non sit, & ut est sacramen-
 tum; sed propter aliud, quod illi annexum est,

copulam videlicet carnalem, quæ animum hominis ad inferiora deprimit, ut minus idoneus sit ad cœlestia meditanda, & tractanda. Nec obstat aliud augmentum ex eodem D. Paulo 1. ad Corinth. cap. 9. in illis verbis: *Nunquid non habemus, &c.* Nam responderetur, constare ex ipso textu, D. Paulum agere de mulieribus, quæ Apostolis ministrabant necessaria ad vitam; usus ille communis erat Apostolis, solus Paulus cum Barnaba iis non utebatur, & ita accipit locum illum D. Pauli D. Hieronymus contra Iovinianum, & explicat Turrian. pro canon. Apost. lib. 1. cap. 2. & 4. Nec obstat, ipsum Apostolum epist. 1. ad Timoth. dixisse Episcopum debere esse unius uxoris virum; nam ut Ambrosius epist. 82. notavit, ne quis filios creare in sacerdotio Apostolica inviteretur auctoritate, habentem dixit filios, non facientem; & ita Apostolus permittit unius uxoris virum, non verò bigamum, in Episcopum eligi. Cui interpretationi consentiunt D. Chrysostomus in epist. Pauli ad Timoth. cap. 3. homil. 10. Epiphanius heresi. 59. Hieronymus lib. 1. contra Iovin. qui epist. 50. ad Pammachium, ait: *Episcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certe post sacerdotium in æternum pudici.* Nec tandem obstat textus in dicto can. 6. Apost. nam responderetur, in eo canone nihil de ineundo à sacerdotibus, vel Episcopis concubio agi, sed quia primis Ecclesiæ temporibus uxori assumpti fuerunt ad sacros Ordines, illis præcipitur non usus conjugalis, sed cura, & providentia erga jam dactam uxorem, cui etiam dimissa sacerdos de alimentis, & aliis ad vitam necessariis providere tenebatur. Sanctus Leo epist. 92. ad Rusticum, ibi: *Lex continentia eadem est ministris altaris, quæ Episcopis, atque Presbyteris, qui cum essent laici, sive licet, licet & uxores ducere, & filios procreare potuerunt; sed cum ad prædictos pervenerint gradus, cœpi iis non licere quod licuit. Unde & de carnali fiat spirituale conjugium, oportet eos nec dimittere uxores, & quasi non habeant, sic habere, quod & salva sit charitas conjugiorum, & cessent opera nuptiarum.* Episcopi enim, & Presbyteri Ecclesiæ Latine, ut supra retuli, abstinebant à conjugibus, sed non eas deserebant, immò eas castè ut sorores tractabant. Innocentius I. in epist. ad Exuperium, cap. 9. Concilium Aurelian. 1. can. 15. Turon. 2. can. 13. Arvernense can. 12. Unde de Urbico Arvernensi Episcopo refert Gregorius Turon. lib. 2. cap. 22. & 44. Papiam hanc habuisse ut sororem, non ut uxorem. Fortunatus in poem. ad Leontium Burdegalem, ibi:

*Cogor amore etiam Platidina pauca referre,
Qua tibi tunc conjux, est modo chara soror.*

Passim in Conciliis Episcopæ, Presbyteriæ, Diaconicæ, & Subdiaconicæ, id est, quæ continentiam profitentes, à virorum suorum ordine ita appellabantur, ut docent plura de illis congerentes Photius in Nomocan. lib. 1. tit. 37. Baronius anno 34. Basilus dicto lib. 7. de matrim. cap. 25. Elpenceus lib. 1. digress. cap. 27. Crespetius in summa, verbo Diaconissa. Mellana ad D. Hieronymum verbo Episcopus, fol. 159. Antonius August. in epit. jur. Pontif. tit. 38. & 39. Pancirola lib. 1. var. cap. 82. Cælar de eccles. hierarch. disput. 8. §. 2. & disput. 9. §. finali. Albaspinus in notis ad can. 19. Concil. Nican. Justellus in notis ad can. Eccles. univ. fol. 234. Cerda in advers. cap. 151. Mornacius in authent. Diacon. C. de

Episcop. & Cleric. Hallierius de sacris elect. 2. p. sect. 4. §. 6. Tamburin. de iure Abbat. disput. 7. q. 8. Savarus in notis ad epitaphium Sidonis, in princ. D. Baxoartroyo in cap. 2. qui clerici vel vov.

Sed supra traditæ assertioni primò obstat textus in can. 6. Concil. Tolet. 8. in illis verbis: *Sex. Exponitur ta discussionis obiectu, quorundam male conscio- can. 6. Con- rum patrum denotatum elogium; nam relatum est cil. Tolet. 8.* nobis, quosdam Subdiaconos, postquam ad sacri hu- ius ordinis pervenerint gradum, non solum carnis immunditiam sordidari, cum scriptum sit, munda- mini qui fertis vasa Domini; sed etiam, quod dictu quoque nefas est, novis uxoribus copulari, asseren- tes hoc idè sibi licere, quia benedictionem à Pontifice se nesciunt percipisse. Proinde omni excusatio- num discussio velamine, id præcipimus observari, ut cum idem Subdiaconi ordinantur, cum vasis ministerii benedictio eis ab Episcopo detur (sicut in quibusdam Ecclesiis vetustas tradit antiqua, & sacra dignoscitur consuetudo subsistere prolata) omni penitus ab illis sorde mulierum, ac familiaritate remota. Ex quibus verbis constat Subdiaconos Hispaniæ matrimonio uti voluisse eo prætextu, quòd benedictionem à Pontifice non acceperant; & jubent Patres, ut deinceps benedictio illis præstetur, & ita continentiam servare cogantur. Igitur quia impedimentum conjugii non ex ordine sacro, sed ex benedictione tantum provenit, ac per consequens Subdiaconi, quibus manus hodie non imponitur, non coguntur servare castitatem. Pro cuius canonis expositione P. Gibalinus de clausura regul. disput. 3. cap. 2. §. 2. existimat, Subdiaconos, de quibus in eo textu, conjugia contrahere posse, quia non ab Episcopo, sed à Corepiscopo ordinati fuerant, cum Corepiscopi concessum esse olim etiam Subdiaconos ordinare. Concilium Antioch. can. 10. Synodus Meldensis can. 44. ubi juxta decreta Innocentii prohibetur, ne Corepiscopus Ecclesias consecret, & Ordines Ecclesiasticos, qui per manus impositionem tribuntur, id est, non nisi ad Subdiaconatum, & hoc jubente Episcopo, & in locis, quibus canones designant, agere præsumat. Synodus Hispal. 2. exam. 7. Unde cum ex defectu legitimi ministri Subdiaconi illi ordinati non essent, rectè contendeant jus habere contrahendi matrimonium. Sed hæc Gibalini interpretatio, omiffis quæ de Corepiscopis congesti in cap. quavò, de consuet. sustineri non potest ex eo, quòd Subdiaconi conquerebantur ibi se benedictionem non accepisse; & jubent Patres ut deinceps unà cum vasis illis traderetur. Igitur quia defectus, qui prætebatur à Subdiaconis, non erat ministri, sed potius benedictionis. Quare eà sententiâ omiffa, verius dicendum est, Subdiaconos, de quibus ibi, verè ordinatos esse cum propria materia, & à legitimo ministro; sed eos ritè ordinatos non esse falsè existimasse ex eo, quia cum Presbyter, & Diaconus tempore suæ ordinationis benedictionem, id est, manus impositionem acciperent, Concilium Carthag. 4. can. 3. ibi: *Presbyter cum ordinatur, Episcopo eum benedicente, & manum super caput tenente; & can. 4. Diaconus cum ordinatur, solus Episcopus, qui eum benedicit, manum super caput illius ponat; latè probati in cap. 1. de sacram. non tenend. inde existimabant Subdiaconi, quòd cum illi tempore suæ ordinationis per manus impositionem ab Episcopo non consecrarentur,*

& gradus subdiaconalis adhuc in pluribus provinciis non esse sacer, juxta tradita in cap. à multo, 9. de atate & qualitate. D. Roch. Piro tom. 1. Sicil. sac. fol. 71. idem putabant jus connubii eos habere. PP. verò Hispani, etsi agnoscerent ritè, rectèque eos ordinatos esse; tamen ne hoc velamento, aut furo incontinententer viverent, statuerunt, ut deinceps tempore ordinationis cum sacra vasa illis tradebantur, benedictio etiam ab Episcopo impartiretur, non tamen ut quia existimarent ex benedictione illa obligationem castitatis servandæ provenire.

Secundo supra traditis obstat textus in cap. 4. qui clericis, vel votient, in prima collect. ubi Decano, & Canonicis Lemovicen, ita retribit Alexander III. Cum instruxit apud nos Herberius lator parochianus vester, ut de ordina Subdiaconatus, ad quem recipiendus nimis enormiter, & inordinatè, se ingesserat, cum eo misericorditer ageremus, & non potuisset, sicut non debuerat, in hac parte proficere, tandem à nobis licentiam postulavit ut possit sibi in matrimonium aliquam legitime copulare. Nos itaque studiosius attendentes, quod prædictus ordo, cum nullam sibi dignitatem attulerit, vel honorem, matrimonium ejus non impedit, d. v. per A. s. p. m. quat. si matrimonium legitime duxerit contrahendum, nullus vestrum à contractu matrimonii, prædicti ordinis obitu, prohibere presumat, nec sibi propter hoc molestiam inferat, vel gravamen. Ex quibus verbis aperte constat, subdiaconum rectè matrimonium contrahere posse. Ergo non rectè in præfati docetur, ministris sacris matrimonium contrahere non licere. Pro cujus textus expositione Basilii de matrimonio lib. 7. cap. 27. ex ultimavit gradum Subdiaconatus non ita factum fuisse etiam temporibus Alexandri III. ut Subdiaconi illud contrahere nequiverint, quod probat ex ipso Alexandro III. qui p. 18. post Concilium Lateran. cap. 4. ita scribit: Si autem Subdiaconi contraxerint matrimonium, eos demum ante talia sperint, quod timendum sit, ne pro una pluribus abutantur, à simulare poteris cum suis mulieribus remanere, quia tolerandum est malum, ut peiora vitentur. Sed hæc Basilii sententia aperte convincitur ex nostro capite 11. qui est ejusdem Alexandri III. & in eo docetur, constitutis in minoribus gradibus, non verò Subdiacono licere matrimonium contrahere. Accedit, quia pluribus retro annis ante Alex. III. Subdiaconatus gradus sacer erat, votumque castitatis annexum continebat, ut probavi in cap. à multis, de atate & qualitate, & in can. 32. Concil. Niber. Quare eâ sententiâ omisâ; vetius dicendum existimo, tam in dicto cap. 4. qui clericis vel vot. quam in alio cap. 4. relato à Basilio, matrimonium à Subdiacono celebratum sustineri ex dispensa-

tionem Pontificis, quam supponit ea verba: Dissimulare poteris, nisi dicamus cum Alano, quem sequitur Antonius August. in notis ad 1. collect. in dicto cap. 1. in ea specie Herberium gradum Subdiaconatus non accepisse, quia nimis enormiter ordinationi se ingessit: unde fatetur ipse Alexander, similem ordinationem Herberto nullam attulisse dignitatem, vel honorem; post quæ verba vetus Scholiastes legit, nec characterem, teste Antonio Augustino ubi proxime; unde si vacua fuit ipsa ordinaro, ritè potuit Subdiaconus matrimonium contrahere.

Tertio obstat textus in can. 27. Concilii Tribur. relato in cap. clericus 6. de vita & honestate clericorum. in illis verbis: Coram populo vel legens, vel canens. Ex quibus deducitur, eum qui in Ecclesia cæpit legere, aut cantare, non posse matrimonium contrahere. Igitur non rectè in præfati docetur, Lectoribus, & aliis clericis in minoribus ordinibus constitutis licere nuptias celebrare. Pro cujus difficultatis solutione dicendum est, verum esse clericos in minoribus ordinibus constitutos, ritè, & rectè omni tempore potuisse connubium inire, can. 25. alias 27. Apost. D. Clemens lib. 6. constit. cap. 17. Concil. Carthag. 3. can. 19. Valente 2. alias 3. can. 1. Tolet. 2. can. 1. Aurelian. 3. can. 1. Wormat. sub Hadriano II. can. 68. Moguntia, sub Arnulpho can. 10. dum tamen alterius lectæ uxorem non reciperet, juxta canonem 14. Synodi Chalcedon; art. 15. Nec tunc obstat textus in dicto can. 27. quia in eo agitur de filiis oblati à parentibus Ecclesiæ, vel monasterio, ut ibi ministrarent; quo casu cum virtutè oblationis paternæ resiliere non possint ab Ecclesiâ, immò veri efficerentur monachi, cap. monachum, 3. 20. 9. 1. dicemus latè in cap. cum simus, 13. de regul. idem in eo canone asseritur, quod si ita oblato coram populo cæperint legere, aut cantare, non possunt postea matrimonium inire.

Quarto obstat Synodus August. celebrata anno 952. can. final. ibi: Episcopus, Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, ut in multis Conciliis scriptum est, quia divina ministeria contrahant, ab uxoribus abstineant; ceteri autem clerici quando ad maturam ætatem pervenerint, licet volentes, ad continentiam cogantur. Ex quibus verbis deducitur, etiam clericos inferiorum graduum, jam ætate profectos matrimonio jungi non posse. Sed respondetur continentiam in eo textu non tantum importare castitatem exita nuptias, ita ut sensus sit Episcopum, Presbyterum, Diaconum, & Subdiaconum; quando sacra ministeria tangunt, matrimonium contrahere posse; ceteros verò clericos posse, sed uxorem non ducentes debere castitatem servare.

12. Expositio
7. Concilii Tribur.
13. Expositio
13. Synodus August.

CAPVT II.

Idem (a) Herfordien. Episcopo.

Sanè de clericis inferiorum ordinum, qui in conjugio constituti, diu ecclesiastica beneficia ex concessione prædecessorum suorum habuerunt, à quibus sine magno discrimine, ac effusione sanguinis non possunt privari: f. t. duximus respondendum, ut quia ibi ratio, & gens barbara, & multitudo in causa est, eos sub dissimulatione sustineas ecclesiastica beneficia tamdiu habita possidere; pro-

visuris attentius, ne deinceps clericis conjugatis ecclesiastica beneficia conferantur, sed illorum aliqui ad sacros Ordines, vel Ecclesiarum administrationes non admittantur, nisi castitatem fortè (b) voverent, & perpetuò servarent, qui unicam & [c] virginem habuerint uxorem,

NOTÆ.

(a) **H** *Erfordienfi.*] Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 3.* Herfordensis autem Ecclesia est in Anglia, ut jam notavi in *cap. 2. de tempor. ordin.* Unde constat hanc decisionem esse referendam ad provinciam Angliæ, ubi temporibus Alexandri III. jam corru-

ptela invaluerat, ut clerici uxores simul, & beneficia retinerent, ut refert Polydorus Vergil. *lib. 6. hist. Angliæ, fol. 116.* & constat *ex cap. penult. hoc titulo,* misso Berengaria Regina Angliæ.

(b) *Voverint.*] Juxta textum in *cap. conjugatus, de convers. conjug.* ubi dicemus.

(c) *Et virginem.*] Juxta adducta in *cap. 3. de bigam. non ordin.*

CAPVT III.

Idem (a) *Verulano Episcopo.*

QUOD à te cum inimicis tuis, &c. De cætero, quia fraternitatis tuæ querit industria, utrum clerici infra Subdiaconatus Ordinem constituti, qui cum continere, carnis vitio devicti, non valent, uxores accipiunt, ecclesiastico beneficio canonicè debeant spoliari. Id tuam voluimus experientiam indubitata veritate tenere, quòd cum simul voluptatibus, & carnalibus desideriis, ac divinis, & ecclesiasticis obsequiis vacare non valeant, ob immunditiam suam ecclesiasticis sacramentis indigni contrahendis, & ecclesiasticis proculdubio beneficiis sint privandi. Sanè si Ecclesiis, quibus attributi fuerant, de possessionibus, aut aliis bonis suis aliqua contulisse noscuntur, cum ab earundem Ecclesiarum ministerio fuerint, & beneficio sequestrati, ad ipsos rectà vià dominium, ac proprietatem liberè debet, & absque ulla contradictione redire,

NOTÆ.

(a) **V** *Erulan.*] Ita etiam legitur in prima

collectione *sub hoc titulo, cap. 5. & p. 50. post Concilium Lateran. cap. 7.* De Ecclesia Verulana nonnulla adduxi in *cap. 3. de renunc.*

CAPVT IV.

(a) Idem.

SANÈ Sacerdotes illi, qui nuptias contrahunt, quæ non nuptiæ, sed contubernia sunt potius nuncupanda, post longam poenitentiam, & vitam laudabilem continentibus officio suo restitui poterunt, & ejus executionem ex indulgentia sui Episcopi habere,

NOTÆ.

(a) **I** *Deu.*] Ita etiam habetur in secunda collectione, *sub hoc tit. cap. 1.* ubi additur pars ca-

pitis *causam*; sed cum varii sint textus hujus Pontificis, cum hoc principio, *causam*, non facile potest ejus integra restitui, nec vera inscriptio assignari.

CAPVT V.

Innocentius III. (a) *Archiepiscopo Norwicensi.*

DIVERFIS fallacii homines circumventi, Deo, & mammonæ famulari conantur; cum tamen secundum evangelicam veritatem, nemo potest duobus dominis servire, quoniam si unum dilexerit, alium habebit exosum; aut uno contempto, alium sustinebit. Accepimus etiam, quod quidam clerici tuæ diocesis, qui solemniter in conspectu Ecclesiæ matrimonia contraxerunt, ecclesiastica beneficia detinere

detinere contendunt, in quorum conversatione cithara cum psalterio malè concordat. Cùm igitur vir cogitet, quomodo placere possit uxori, & ideo minùs quæ Dei sunt, valeat cogitare; cùm quasi divisus in duo plenam sui non habeat potestatem: ut ei, à quo stipendium recepit, plenius famulentur, s. r. præf. auctoritatè m. quæ, hujusmodi clericos beneficis ecclesiasticis, quæ in tua diœc. sunt adepti, auctoritate nostra suffultus valeas ap. rem. privare, præsertim cùm rerum ecclesiasticarum substantia soleat deperire per tales. nisi fortè talibus scienter contuleris ecclesiastica beneficia, quibus eos, (b) non per te, sed per superiorem decernimus spoliando.

NOTÆ.

(a) **NORVICI.]** Ita etiam legitur in tertia collectione, *sub hoc tit. cap. 1.* De Ecclesia Norvicensi nonnulla adduxi in *cap. 9. de re script.*
(b) *Non per te.]* Ne contra factum proprium venisse dicatur.

COMMENTARIUM.

In his quatuor decisionibus referuntur pœnæ, quibus plectendi sunt clerici scienter matrimonium contrahentes, quibus & aliæ à sacris canonibus impostæ adjuvanda sunt. Eas breviter recensemus. In primis tales sacerdotes à sacris ordinibus recipiendis, vel in jam susceptis ministrando accedunt, *cap. quæquor, 24. cap. monu. ho. 32. ibi: Nunguam ecclesiastici gradum officium sortiantur. 27. quæst. 1. & oliu gradibus, in quibus deprehendebantur consecratis, brevissimi temporis suspensione imposita, ad superiores inhabiles reddebantur. Sexta Synodus in Trul. can. 3. ibi: Similiter & eos qui post ordinationem sui matrimonio se applicaverunt, hoc est, Presbyteri, Diaconi, & Hypodiaconos, brevi aliquo tempore à sacro ministerio prohibitos, & punitos, rursus propriis gradibus restituit, ad alium gradum nequaquam promovendos, eis usque ad hunc gradum dissolutio conjugii. Consentient Syricus epist. 1. cap. 7. Innocentius III. epist. 3. cap. 1. quorum meminit Concil. Agath. can. 9. ibi: Placuit etiam, ut si Presbyteri, vel Diaconi conjugati ad torum uxorum suarum redire voluerint, Papa Innocentius ordinatio, & Synod. Episcopi auctoritas, quæ est his canonibus inserta, servetur: quod si ad aliquos formula illæ ecclesiasticæ vitæ pariter & disciplina, quæ à Synodo Episcopo ad provincias committitur, non probatur pervenisse, eis ignorationis venia remittitur, ut aut de cetero penitus incipiant abstinere, & id gradum suum, in quibus inventi fuerint, sic retineant, ut ad posteriora eis non liceat ascendere. Aliquando etiam deponbantur, communionem tantum concessa. Concil. Aurelian. 5. can. 4. ibi: Si quis clericus post acceptam benedictionem in justis loci vel ordinis, ad conjugalem torum jam sibi illicitum denovo redire presumpserit, atque in diem vitæ ab honore accepti ordinis (sicut habent antiquorum P. P. Canones) deponatur, et tantum communionem concessa. Quod genus suspensionis exponit Morinus lib. 2. exercit. cap. 8. Novo jure Concil. Viennensis illi excommunicantur. Clement. unic. de consanguin. & affin. Cujus explicationem præsequitur Basil. Legioni de matrim. lib. 7. epist. 28. & hodie ut suspecti de hæresi puniuntur ab Inquisitoribus; abjuratio de levi ab eis facta, ut referunt Simanchas de Catholicis tit. 40. numer. 9. Farinac. de hæ-*

resi quæst. 183. num. 72. Carena de offic. inquisit. tit. 17. §. 3.

Circa privationem beneficii ecclesiastici, aut incapacitatem illud obtinendi, quam incurrit clericus conjugatus, sciendum est, clericos in majoribus Ordinibus constitutos non privari beneficiis ecclesiasticis; quia cùm matrimonium ab eis celebratum nullum sit, si propriis beneficiis privarentur, cogerentur mendicare; quod colligitur ex cap. si quis clericorum; supra relato, & expressè deducitur in cap. penult. hoc tit. in 1. collect. ibi: *Meminimus vobis olim pro pagano clerico vestro litteris Apostolicis mandavisse, ut præbendam, quam et subtraxeratis ex occasione matrimonii, quod cum quâdam muliere contraxisset dicebatur, restituere deberetis: vos pro litteris nostris illud facere non curastis, asserentes inde scandalum inter alios generari. Attendentis itaque, ne prædictum clericum beneficii ecclesiastici auxilio destitutum, ad turpia, & secularia lucra sectanda redire cogatur, cum multi concubinari, & adulteri de bonis Ecclesie sustententur, & in talibus sit orationibus confuturum, in quibus legitime conjugatum à beneficio ecclesiastico sacri canonibus non repellunt, discretionem vestram rogamus attentius, ac per Ap. s. m. quæ. c. beneficiorum percipiendam, unde sustentari valeat, extra fratrum consortia conferatis. Clerici autem in minoribus gradibus constituti, matrimonium contrahentes, ipso jure privantur beneficiis ecclesiasticis, ex cap. 1. 2. 3. 4. & hoc tit. in 5. comp. ibi: Dilectus filius Magister E. canonicus Ecclesie de Tilm. exposuit coram nobis, quod cum Vivianus quondam ipsius Ecclesie clericus, Paduana diocesis ordinis clericali, & eadem Ecclesia de relictis, sibi quandam mulierem matrimonialiter copularit, & diu incedendo in habitu seculari, exercitii officii circumsit: nunc idem V. gestiens ad Ecclesiam redire prædictam, non habitu de predictis aliqua mentione, quasdam à nobis ad te litteras reportavit, quarum auctoritate in eadem Ecclesia ingressum nititur rehabere. Cùm igitur mendax precator carere debeat imperatis, mandamus quatenus si præmissis veritas suffragatur, revocato, si forsitan auctoritate litterarum hujusmodi contra eandem Ecclesiam processisset, de cetero non procedas. Et ex cap. 4. de confirm. utili; in eadem compilatione: *Te didicimus intimante, quod in eam quosdam diocesis tuæ clericos uxoratos suis de mandato nostro beneficiis, quæ in eadem obtinebant diocesi, spoliareris, quidam eorum per obitantes à nobis contra te super eisdem beneficiis commissionis litteras, in quibus spoliationis causæ mentio non habetur, te super his multipliciter aggravant, & molestant: alii verò confirmationis nostræ litteras in communis formæ super eisdem beneficiis, in quibus causa eadem super primis, exhibentes, rursus se contra te per easdem litteras moliantur. Nolentes autem per tales litteras mandato nostro, & canonicis statutis illud, decern-**

nimis te non teneri ad respondendum per commissiones easdem, & tibi super hoc tales confirmationis litteras non ob stare. Licet simplex beneficium absque administratione olim retinere potuerint, cap. 2. hoc tit. in 1. collect. ibi: Universalis Ecclesia sollicitudo, quam providente Domino gerimus, pro Ecclesiarum statu nos compellit propensiori curâ satagere, & ut secundum Deum; & iustitiam disponamus, vigilam curam & studium adhibere. Accepimus autem, quod plerique in tuo Episcopatu degentes, cum essent in acolythi officio; & infra constituti, uxores duxerunt, & nihilominus Ecclesias, quas prius habebant, detinere presumpunt. Unde quoniam uxorati, cum divisi sint, & eos cogitare oporteat, quomodo uxoribus placere valeant; & servare, obsequiis non solummodo possunt intendere divinis: f. i. per A. si p. m. quat. prædictos viros Ecclesias liberè, & absolute dimittere, ap. cef. compellas, & eas aliis personis idoneis in sacris ordinibus constituta concedas. Perim si qui eorum aliquod in eisdem Ecclesiis simplex prius beneficium habuerunt, ipsum eis, excepto Magisterio Ecclesiar. sub dissimulatione dimittere poteris. De quo exaudiendus est Clemens III. in cap. finali, ejusdem collectionis: Querelam Gand. acolythi nos accepisse noscatis, sicut prædecessor noster Gregorius, qui ad vos propter eum bis scripsisse noscitur: qui cum à G. muliere peteretur in virum, inde sumpta occasione ipsum beneficium, quod à nobis

habebat, post appellationem ad Sedem Apostolicam factam minus rationabiliter spoliasit. Unde quia omnium iniuste gravatis patrocinium tenemur Apostolicum imperiri: d. v. rog. attentius, & p. A. j. p. m. quat. si rem sic habere constituerit; memorato clerico beneficium illud taliter subtractum absque dilatione reddentes, ap. rem. pacificè dimittatis; ita quod querelam ad nos non debeat iterari, memorati Abbatis sententiâ non obstante super matrimonio lata, quominus beneficium debeat obtinere, nisi curam habeat animarum annexam. Rationem hujus privationis assignant Romani Pontifices in eisdem iuribus; nam cum per matrimonium fortiantur statum incompatibilem cum statu sacerdotali, & facultate ministrandi in Ecclesia priventur, ideo tanquam renunciantes tacite ipsis beneficiis contrahendo matrimonium, illis ipso jure privantur; & inhabiles redduntur ad aliud impetrandum: immò si illis novum conferatur, ipso jure collatio nulla est, ut docent ultra congestos à Barboza in præsentis, Basilii dicto lib. 7. cap. 28. Valensis de benefic. lib. 1. titul. 13. Petrus Gregorius eod. tract. cap. 29. numer. 6. Lotharius de re benefic. 3. p. quest. 26. n. 61. Dartis eod. tract. cap. 12. Sanchez lib. 7. de matrim. disputat. 42. cum sequentibus, Suarez de censur. disputat. 49. sect. 4. Saulay in Ponopl. cleric. p. 2. lib. 6. axiom. 5.

CAPVT VI.

Idem (a) Acheruntino Archiepiscopo.

Cum olim ad nostram audientiam pervenisset, quod Canonici (b) Angloven, d. i. Cantoren, Tricaricen, sibi elegerant in Pastorem; tibi dedimus in mandatis, ut examinata electione diligentius, & persona, si electionem canonicam, & personam idoneam invenires, electionem ipsam auctoritate Apostolica (c) confirmares, sicut Metropolitanus in cæteris processurus. Licet autem tibi de forma electionis canonicæ, ac idoneitate personæ in aliis constitisset, movit te tamen, & ad nos consulendos induxit, quod cum pater ejusdem Cantoris Græcus fuerit, & juxta ritum Græcorum uxorem duxerit in minoribus ordinibus constitutus, Cantorem ipsum ex uxore legitima in sacerdotio suscepisset. Nos igitur attendentes, quod Orientalis Ecclesia votum continentiarum non admittit, quin Orientales in minoribus ordinibus contrahant, & in superioribus (d) utantur matrimonio jam contracto: f. i. per A. si p. m. quat. nisi pro eo, quod inter Latinos Græci hujusmodi conversantur, regionis consuetudo repugnet, si aliud non obstat, ad confirmationem, & consecrationem ejusdem Cantoris sine dubitatione procedas.

NOTÆ.

(a) Acheruntino.] Ita legitur in cap. 2. sub hoc tit. in 3. collect. Acheruntia, seu Archeruntius, ut ait Livius lib. 2. vulgo Azerna, est in regno Apuliæ, quod & Calabria, & Græcia Magna dicebatur, in quibus dominium exercuerunt Imperatores Orientis, ut refert Cujacius hic. Ea tamen regna occidentem spectabant, Italiæque provinciæ erant. Berterius diatrib. 1. cap. 5. in princip. Sed cum provinciæ illæ subjugatæ essent ab Imperatoribus Græcis, eorum fuerunt mancipatæ dominio, ut refert Leo Ostiensis lib. 2. cap. 8. Gregorius VII. lib. 8. epist. 7. & ex eis Cironius in parat. ad hunc rit. Iam à primis Ecclesiæ sæculis fuit ea civitas Episcopali Cathedrâ decorata: ejus Prælatu

Justus Synodo Romanæ sub Symmacho celebratæ interfuit.

(b) Angloven.] Legendum est Anglionen. Nam Anglionensis Episcopatus est etiam in Calabria, ut ex Pontif. Rom. refert Cujacius hic.

(c) Confirmares.] Iuxta ea, quæ adduxi in cap. 3. de elect.

(d) Utantur.] Consonat textus in cap. aliter 14. 3. dist. ubi verba illa, matrimonio copulantur, ita exaudienda sunt, id est, matrimonio utantur, cap. questum 7. de panitent. & remiss. ibi: Matrimonio licet nisi; ut supra probavi in cap. 1. unde Innocentius III. in prioribus verbis, ubi asserit, Græcos non recepisse votum continentiarum, exaudiendus est quoad usum matrimonii jam contracti: nec audiendus est Henric.

Henzquez lib. 10. de Ordin. cap. 10. §. 7. dum ut Doctorem privatum, non verò ut Ecclesie docet Innocentium in presenti locutum fuisse Præfulem.

CAPVT VII.

Idem Episcopo (a) Pictaviensi.

Iohannes nobis conquerendo monstravit, quod tu eum, quamquam jamdudum uxorem legitimam duxerit, pro eo quod prius in (b) acolythū fuerat ordinatus, compellere niteris, ut tonsuram deferat clericalem, ex qua inter ipsum & uxorem suam posset scandalum generari, cum de consuetudine terræ tuæ clerici uxorati non cogantur in vici portare tonsuram. Quoniam igitur idem etiam tonsuratus non potest privilegio clericali gaudere, mandamus, quatenus ipsum super tonsuratione huiusmodi non molestes, dummodo nullum percipiat (c) beneficium ecclesiasticum, cujus ratione teneatur clericalem deferre tonsuram: quia cum oporteat sæcularibus (d) negotiis immisceri, tonsura ipsius sæcularia exercentis videretur profectò in ministerii nostri vituperium redundare.

NOTÆ.

(a) Pictaviensi.] Ioanni de Melduno videlicet, Regis Ecclesie Præfult temporibus Innocentii III. De Ecclesia Pictaviensi nonnulla notavi in cap. super 20. de rescriptis.

(b) Acolythum.] Cujus officium duplex est, unum deferre cereos accensos in sacrificio Missæ, ac proinde accendere luminaria, juxta adducta in cap. unic. de offic. sacristæ: alterum est ministrare vinum, & aquam in urceolis, cap. perlectus, 1. vers. Adaco ythum, 25. dist. Licet enim acolythus non sit ex ministris majoribus, tamen facta vasa, ut ad altare deferat, tangere potest, cap. non liceat 32. 23. dist. cap. clericos, 1. vers. Acolythi, 21. dist. quæ officia acolythi satis demonstrantur duplici materia, quæ illi traditur tempore suæ ordinationis, videlicet, ceterofarium cum cereo, & urceoli vacui, cap. acolythus, 16. 23. dist. Prosequuntur acolythi etymon & munita, ultra repetentes in dicto cap. perlectus, & scribentes de sacramento Ordinis, Claudius Espencens ad D. Paulum lib. 1. digress. cap. 8. Vitecomes volum. 3. de ritibus Missæ, lib. 1. cap. 25. Menardus ad sacram. Divi Gregorii, fol. 271. Lerdan advers. cap. 94. Mendoza lib. 3. Concil. Illiber. cap. 6.

(c) Beneficium.] Quod retinere poterat ex dispensatione Pontificis, ut post Glossam hinc docet Petrus Gregor. de benefic. cap. 25.

(d) Sæcularibus negotiis.] Non rectè ex his verbis Abbas in præfenti, num. 6. Galganet. de in publico lib. 3. tit. 5. deduxerunt, clericis conjugatis etiam cum tonsura, & habitu incedentibus licitum esse negotiis sæcularibus implicari. Nam contrarium verius est, & probat latè D. Iosephus Vela 2. tom. dissert. 45. ex num. 13. in præfenti enim tantum Innocentius III. supponit quod plerumque accidere solet huiusmodi clericis conjugatis, videlicet eos ptophanis negotiis, ac negotiationibus immisceri ob conjugalis status necessitatem, & ad sublevanda onera matrimonii, ut accidisse in Paduana diocesi refertur in cap. 3. hoc tit. in 5. compit. illis verbis: Dilectus filius Magister E. Canonicus Ecclesie de Trilun. exposuit coram nobis, quod cum Witanus quondam ipsius Ecclesie clericus Paduana diocesis, ordine clericali, & eadem Ecclesia delectus, sibi quandam mulierem matrimonialiter copularit, & diutius incedendo in habitu sæculari, exerceat officia civitatis: nunc idem V. gestions ad Ecclesiam redire prædictam, non habitata de prædictis aliquà mentione, quasdam à nobis ad te litteras reportavit, quarum auctoritate in eadem Ecclesia ingressum nunc rehabere. Quum igitur mendax precator carere debeat impetratis, mandamus quatenus si præmissis veritas suffragatur, revocato, si forsitan auctoritate litterarum huiusmodi contra eandem Ecclesiam processisset, de cætero non procedas.

CAPVT VIII.

(a) Idem.

Cum decorem. Et infra: Eos qui sunt publicè uxorati, non admittatis de cætero ad ecclesiasticas dignitates dimissas ab eis, quas non possunt sine pravo exemplo, & gravi scandalo retinere.

NOTÆ.

(a) Idem.] Ita etiam legitur in tertia collectio-

ne, sub titulo de vit. & honest. cleric. cap. 4. & jam epigraphen hanc exposui in cap. cum decorem, ejusdem tituli.

CAPUT

CAPVT IX.

(a) *B. quondam Regina Anglorum Illustri.*

EX parte tua fuit propositam coram nobis, quod nonnulli (b) litterati terræ tuæ, habitu & tonsurâ relicti, publicè ducunt uxores, de his, qui sunt hujusmodi solliciti, quomodo uxoribus placeant, existentes; qui licet negotiationibus, & aliis sæcularibus insistant negotiis, ut tamen consuetis iustitiis, & debitis obsequiis te defraudent, tonsuram resumunt abjectam, quâ ipsius prætextu ab hujusmodi ut clerici excusentur; quanquam non militent Domino, sed potius mundo, ut cæteri uxorati, Quidam etiam acceptâ primâ tonsurâ similiter contrahunt, & eandem tonsuram deferunt, ut eodem prætextu excusari valeant à prædictis: & ven. f. n. Episcopus, & dilecti filii Decanus, Archid. & Capitulum (c) Cenomanen. ipsos tanquam clericos in subtractione seruitiorum tuorum fovere nituntur in tuum præjudicium, & gravamen. Cùm igitur reddenda sint quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo; & publici uxorati clericis non existant, dum se sic (d) sæcularibus negotiis implicant: æquantimur ducimus tolerandum, si iustitias debitas, & seruitia consuetâ, velut ab aliis uxoratis exigas, & recipias ab eisdem: cùm tonsura, quam non obtentu religionis, sed in fraudem subtrahendi seruitia, resumpsisse, & accepisse videntur, in his non debeat patrociniū impertiri.

NOTÆ.

(a) **B.]** Ita legitur in *5. compil. sub hoc tit. cap. 1.* & in *cap. ex parte 13. de privileg.* ubi etiam agitur de his clericis conjugatis, qui tonsuram jam dimissam reassumunt maleficiis perpetratis. De hac Berengaria Angliæ Regina plura notavi in *cap. ex parte 15. de foro compet.* Ideo autem in præsentis Honorius refertur huic Regiæ, quia ut auctor est Rodericus Tolentanus *lib. 5. de rebus Hispan. cap. 24.* ea plerumque morabatur in civitate Cenomanensi, quam ratione dotiliti acquisierat, ut retuli in *dicto cap. ex parte 15.* unde consuluit Honorium III. super excessibus clericorum.

(b) **Litterati.]** Regulariter litterati accipiuntur pro doctis, scientia, vel doctrina imbutis, l. 1. C. de *Decur. urb. Rom. in Theodos. c. de multa; de prob.* quos à rusticis distinguit Justin. in *l. ult. C. de testam.* Inde illiterati, ignari, & indocti dicuntur in *cap. illiteratos 36. dist. notavit Bosquetus ad Innoc. lib. 2. epist. 224.* In præsentis autem litteratos accipi pro sciolis, seu leguleis, qui mediocri litteraturæ fumo inflati, lites serunt, notavit Cironius *hic;* illi enim clericis insignibus utebantur, id est, tonsura, & vestibus, ut hoc colore clericali privilegio fruerentur.

(c) **Cenoman.]** De qua dicecessi regi in *cap. 5. de vescript.*

(d) **Sæcularibus negotiis.]** Ex his verbis rectè deducitur, clericos conjugatos tonsuram deferentes non posse negotiis sæcularibus se immiscere, quod late probat Vela *dicto tom. 2. dissert. 45.*

COMMENTARIUM.

IN his duabus decisionibus agitur de clericis conjugatis, qui tonsurâ dimissâ, seu retentâ negotiis sæcularibus se implicarunt, & tam ab Innocentio, quàm Honorio III. deciditur, eos privilegio clericali non gaudere: quarum decisionum ratio in promptu est; nam si clerici in majoribus ordinibus constituti negotiis sæcularibus

se immiscentes, post trinam monitionem amittunt privilegium clericale, ut probavi, in *cap. final. de vita & honest. cleric.* quanto magis, qui in minoribus constituti, connubio copulati, relicta tonsurâ hujusmodi negotiationibus se implicarunt; privilegio clericali privari debent? Circa clericos autem conjugatos tonsuram deferentes, nec se negotiis sæcularibus implicantes, extat celebris constitutio Bonifacii VIII. in *cap. unic. hoc tit. in 6.* quâ cavetur, ut clerici conjugati canonis, & fori privilegio gaudeant quoad causas criminaliter, seu civiliter intentatas: ut autem illi hac immunitate gaudeant, tres petit Bonifacius conditiones. Prima ut tonsuram deferant: secunda, ut incedant in habitu clericali: tertia, ut cum unica & virgine matrimonium contraxerint. Concil. verò Tridentinum *sess. 23. de reform. cap. 6.* quartam addit his verbis: *Modò hi clerici alicuius Ecclesiæ seruitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eidem Ecclesiæ seruiant & ministrant.* His tamen concurrentibus tantum privilegio canonis & fori quoad criminales causas gaudent, etiam si civiliter intententur; quo modo exponenda sunt illa verba dicti capituli unice: *Trabi non posse criminaliter, aut civiliter ad iudicium;* ut late eadem requisita prosequentes docent Covar. *pract. cap. 31. Salcedo in pract. cap. 62. num. 13. Diana tom. 1. tract. 2. resol. 51. Germonius lib. 3. de sacr. imm. cap. 15. Martha de iurid. cent. 2. casu 153. Suarez advers. Reg. Angliæ lib. 4. cap. 28. Eicobar de Pontif. iurisdic. cap. 21. §. 5. fuse Pereyra tom. 2. de mas. Reg. Ucrutigoym pastor. regul. cap. 3. voto 3.* Circa clericos verò in majoribus ordinibus constitutos, ex dispensatione Pontificis matrimonium contrahentes, an privilegio fori in eisdem causis gaudeant, non vulgò hæsitatur: & ipsos non gaudere privilegio fori, docuerunt Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 8. num. 11. Suarez d. cap. 28. num. 3.* Sed contrarium, imò hujusmodi privilegio eos frui, docuit Navar. *de reddit. quest. 1. mont. 10. fol. 296.* illis verbis: *Quod non obstante dispensatione*

dispensatione clericus conjugatus manet persona ecclesiastica, & gaudet privilegio fori, & canonici. Quam opinionem non levibus probavit funda-

mentis collega meus Illustr. D. Rodericus Pargz & Mandia, quondam Academiae nostrae Cancellarius, nunc verò Episcopus Accitanus.

CAPVT X.

Idem (a) V.

VT consultationi tuae breviter satisfiat, respondemus, quod R. miles tuae diocesis, qui sicut tibi humiliter est confessus, olim in minori constitutus aetate, cum modicum sciret legere, vel cantare, tonsuram tamen & coronam clericalem assumpsit, quam gestare inter milites, & laicos erubescit, non est cogendus deferre habitum clericalem.

NOTÆ.

(a) V. J. Ita legitur in quinta compilatione, sub h. tit. cap. final. Cujus autem in præfenti existimat, Honorium rescribere Linconiensis Episcopo, juxta cujus sententiam ita restituenda est inscriptio: *Willelmo Linconiensis Episcopo*; temporibus enim Honorii III. Linconensem regebat Ecclesiam Willelmus, qui postea fuit in Ecclesiam Rhemensem translatus, ut refert Chenu in *sermo Presul. Lincon.* De Ecclesia Linconensi nonnulla notari in cap. 8. de *rescriptis*.

COMMENTARIUM.

Vulgo textus hic accipitur de clerico primâ tonsurâ tantum initiato, militiæ nomen dante, qui non tenetur deferre in ipso exercitû, & belli congressu tonsuram. Sed certè si de tonsurato in bellum proficiscente accipitur præfens decisio, parvam, aut nullam continet dubitandi rationem; nam licet clericis in majoribus gradibus constitutis militiæ nomen dare interdictum sit, cap. *clericorum* cap. de *his clericis* cap. eos *quis*, 20. *quæst.* 3. cap. *clerici* cap. *quicumque*, c. *ex multa*, de voto: illustrant latè Lantæ *reter. lib. 21. de veteri mon.* cap. 25. *Barbosa de iure eccles. lib. 3. cap. 4.* Becanus de *beilo* 9. 18. *num.* 21. *Diana p. 10. tract. 2. resol. 2.* Gibalin. de *irregul. cap. 4. difficult. 4.* Rouffelius *lib. 7. hyst. Pontif. jurisdict. cap. 6.* & si beneficia possideant, illis privandi sunt, Concil. Andegav. *can. 7.* ibi: *Clerici quoque, qui relicto clero se ad secularium militiam, & ad laicos contulerint, non injussu ab Ecclesia, quam relinquunt, amoveantur.* Tamen clerici in minoribus constituti ritè possunt, sicut alii laici, ad militiam proficisci, ut probat *Diana de iure resol. 2.* Et sicut conjugati, vel aliis negotiis secularibus impliciti non coguntur tonsuram deferre, ita nec milites. Unde credi

non potest, Episcopum Linconensem consuluisse Honorium III. in casu adeò aperto, cum videlicet, qui tantum primâ tonsurâ erat initiatus, militiæ nomen dederat, utrum tonsuram deferre cogendus esset, cum tunc tanquam laicus incedere potuisset. Quare existimabam, Rodericum, de quo in præfenti, nullo modo militiæ nomen dedisse, sed in ipsa civitate degisse: quod ut facilius percipiatur, observo apud scriptores mediæ ætatis plerumque nobiles viros, Dynastas, & Toparchas, milites appellari, quos & nos vulgò appellamus *Cavalleros*: de quibus sanctus Bernardus ad *Engenium lib. 3. cap. 5.* ubi conqueritur de clericis, qui ut laici incedebant, his verbis: *Quid sibi vult, quod clericus aliud esse, aliud videri volunt; id quidem minus castum, minusque sincerum; nempe habuit militem, quæstus clericus, actum neutrum exhibent.* Sic miles Tercellinus, ipsius sancti Bernardi pater, miles appellatur ab Willelmo Abbate *lib. 1. vita ejusdem sancti*, eo quòd esset vir antiquæ, & legitimæ militiæ, id est, nobilitatis. Et Petrus Blesens. *epist. 78.* Gaufridum, nobilem appellat militem, sanguine, & animi generositate præclarum. Et *epist. 94.* reprehendens nobilium fastum, superbiæque, ait: *Nepotum vestrorum milium fastuosam gloriam tolerare non possum.* Probat *Saufray in Panopl. cleric. p. 2. lib. 3. cap. 2.* quibus suppositis eam credo esse Honorii mentem, ut R. miles, id est, nobilis Dynasta, qui in minori ætate tonsuram acceperat, eamque postea inter alios Dynastas, & laicos deferre erubesceret, cum nec Ecclesiæ inserviret, sed potius ut laicus incederet, cum quæreret, an cogendus esset eam deferre, cum adhuc per conjugium, vel similem actum non deseruisset statum clericalem; respondit Honorius, quod non est cogendus inter alios nobiles tonsuram deferre, cum ipsam propria voluntate deferere velit, nec beneficium aliquod ecclesiasticum obtineat.